

CZU 340.13

EVENIMENTE JURIDICE ȘI EFICIENTIZAREA ACTIVITĂȚII DE APLICARE A DREPTULUI

Elena MANȚUC,
doctorandă USM

REZUMAT

Guvernarea democratică în permanentă dezvoltare necesită o aplicare mai amplă, flexibilă și eficientă a normelor juridice. Dinamica proceselor sociale obligă la stabilirea direcției strategice prioritare de dezvoltare a statului orientată spre crearea unui sistem stabil de continuitate a puterii de stat cu obiectivul unei creșteri semnificative a eficienței aplicării dreptului. Optimizarea și modernizarea activității de aplicare a dreptului depășesc hotarele juridice prin semnificația etico-morală, aceasta din urmă fiind o trăsătură inevitabilă a unui stat de drept. Astfel, prin intermediul unei modernizări reușite în domeniul organizării și funcționării sistemului autorităților publice, are loc eficientizarea activității de aplicare a normelor juridice din partea acestor autorități.

Cuvinte-cheie: activitatea de aplicare a dreptului, eficiența, modernizare, modificări legislative, reformă, sistemul juridic național.

LEGAL EVENTS AND EFFICIENCY OF THE APPLICATION OF LAW

Elena MANȚUC,
PHD, student, USM

SUMMARY

The democratic governance in constant development requires a wider, flexible and effective enforcement of law. The dynamics of social processes oblige to establish the strategic direction of state development, aimed at creating a stable system of continuity of state power with the objective of a significant increase in the efficiency of the application of law. The optimization and modernization of the law enforcement activity go beyond legal boundaries by acquiring an ethical and moral significance, the latter being an inevitable feature of a rule of law. Thus, through a successful modernization in the field of organization and functioning of the public authorities system, the law enforcement activity of these authorities becomes more efficient.

Keywords: efficiency, Law Enforcement activity, legal modification, modernization, National Juridical System, reform.

Introducere. Actualmente, în Republica Moldova se realizează un amplu proces de reformă a activității autorităților publice și aprecierea naturii activității vizate, eficientizarea acesteia și identificarea principalelor direcții de perfecționare în domeniu ce ar contribui esențial la fortificarea actului de guvernare și aplicare a dreptului. Schimbările politice care au loc în Moldova contemporană, creează în mod imperios, constituirea unui model nou de guvernare, care ar avea un potențial mare de mobilizare și dezvoltare. Odată cu determinarea direcției sale de dezvoltare, bazată pe valo-

rile liberale ale culturii occidentale, a fost practic complet revizuit și recreat întregul cadru normativ-juridic. Astfel, odată cu semnarea Decretului despre puterea de stat [11], Declarației de Suveranitate [9] și Declarației de Independență [8], (acestea fiind actele normative orientate spre fundamentarea unui sistem de drept pentru un stat nou – Republica Moldova), a început realizarea concepției de reformare a Republicii Moldova. În același timp, orice eveniment juridic, finalitatea căruia este adoptarea unui act normativ-juridic, acordă o dinamică nouă activității de aplicare a dreptului,

îndeosebi manifestată din partea autorităților publice. Într-o generală caracteristică, menționăm adoptarea Constituției Republicii Moldova [1], Concepția reformei judiciare și de drept [10], adoptarea noilor Coduri în sistemul de drept național. Intenția de clasificare convențională ne permite să amplasăm aceste evenimente juridice într-o categorie secundă. Într-o a treia categorie a clasificării evenimentelor juridice, considerate de noi drept relevante pentru aprecierea activității de aplicare a dreptului în aspect de eficiență și calitate, include evenimentele juridice orientate spre moderni-

zarea sistemului juridic național începând cu anul 2009.

Rezultate și discuții. Schimbările sistemice impulsionate de realizare în practică a noii paradigme de dezvoltare, schimbările dinamice ale necesităților societății au nevoie de noi instituții eficiente, înalt profesionale ale puterii de stat. Modificări legislative relevante în sfera justiției au fost efectuate și intrate în vigoare la finele anului 2008–începutul anului 2009. Este adoptată o nouă Lege cu privire la Procuratură[2], pentru prima dată fiind identificată, instituția Consiliului Superior al Procurorilor și al Colegiilor – de Calificare și Disciplinar, ce activează ”pe lângă” CSP. La fel, au fost modificate substanțial Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii [3], Legea cu privire la statutul judecătorului [4], Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor [5], Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor [6]. Modificările în cauză au vizat mai mult modul de formare a instituțiilor menționate, orientate prin organizarea și funcționarea lor spre activitatea eficientă și calitativă a justiției. Este necesar de a evidenția procesul lent și latent de instaurare a unui control asupra acestor procese organizaționale și funcționale ale justiției naționale prin creșterea considerabilă a numărului de membri-profesori în coraport cu membrii-judecători din componența atât a CSM, cât și a Colegiilor menționate. Este adoptată în anul 2011 Strategia de reformă a sectorului justiției [7] pentru anii 2011–2016. Este stranie numai perioada de realizare a acestei strategii, conform Planului respectiv de acțiuni, ce finalizează

reformă tocmai în anul 2016, adică în afara mandatului politic menționat al Ministrului Justiției. Totodată, schimbări majore au loc și în structura Guvernului. Conform Legii cu privire la Guvern al Republicii Moldova[12], dintre cele 16 ministere care au existat în prezent avem doar 9, iar mai multe agenții urmează a fi comasate. Astfel, scopul noii legi a Guvernului fiind modificarea și modernizarea întregului sistem de guvernare a statului, care ar crea o structură cu mult mai transparentă și eficientă. Aici și încercăm să evidențiem situația cu referință la activitatea de aplicare a dreptului din partea autorităților publice în condițiile naționale, ce constă dintr-un sistem bine determinat de acțiuni întreprinse de aceste autorități publice, orientate spre reformarea, modernizarea organizațională și funcțională în scopul eficientizării activităților. Se prezumă importante modificări legislative și normativ-juridice. Cu regret, menționăm o axare în cadrul Strategiei menționate numai spre modificări tehnico-juridice, cercetări de natură sociojuridică, orientate spre eficientizarea activității de aplicare a dreptului din partea autorităților publice supuse reformei lipsesc. Astfel, distingem insuficiența de atenție a fenomenului în cauză în realitatea sociojuridică a Republicii Moldova. Numai prin abordări de natură tehnico-legislativă reformele în domeniile vizate nu vor avea rezultate pozitive și eficiente. Or, necesită a fi revăzut nu numai sistemul legislativ în cadrul reformelor declanșate, ci și mediul din cadrul diferitor sisteme de organe ale autorităților publice, rolul managerilor în domeniile vizate, con-

tinuitatea activității profesionale, politicile funcționale existente și promovarea lor în entitățile profesionale menționate. Anume un ansamblu complex de direcții determinate și poate identifica succese în procesul de reforme, însă activitatea de aplicare a dreptului din partea autorităților publice necesită a avea o eficiență maximă în condițiile unui regim politic democratic contemporan.

Activitatea de aplicare a dreptului în manifestarea sa practică se impune prin anumite condiții de eficiență și calitate. În scopul îndeplinirii acestor condiții, subiecții implicați necesită stabilirea unor condiții speciale de integritate și pregătire profesională. Capacitatea de adoptare a deciziilor la fel, este una din cerințele esențiale considerată drept relevantă pentru evidențierea unor activități de aplicare. Activitatea de aplicare este o activitate profesionistă și, de regulă, extrem de specializată, fapt ce rezultă și din definiția aplicării dreptului, fiind caracterizată drept una ”specializată, cu competențe strict determinate”. Deci, abstractizându-ne de orice interpretare politică, prin exemplificarea acestor reforme – în justiție și în educație, ne permitem a evidenția anumite sinteze în domeniu:

1. Orice proces de reformă sau modernizare într-un anumit domeniu necesită a fi ghidat, dirijat, administrat de persoane versate în domeniu, nu întâmplătoare, cu cunoașterea profundă a problemelor sistemice în sectorul încredințat.

2. Un proces de reformă este o activitate de aplicare a dreptului eficientă numai când este realizată de un colectiv de specialiști. Complexitatea și profunzimea reforme-

lor sau modernizărilor în diferite domenii ale vieții sociale demonstrează imposibilitatea capacității unipersonale de a obține succese preconizate și continuitatea acestora. Reforma, îndeosebi în domeniul reevaluării activității de aplicare a dreptului din partea autorităților publice, poate fi realizată cu succes numai printr-o lucrare eficientă și colectivă.

3. Societatea civilă posedă o destinație aparte în procesul de reforme sau modernizare a vieții sociale. Ea are menirea de a monitoriza realizările etapice ale procesului de reforme, a evidenția avantajele sau insuccesele lucrului efectuat. Societatea civilă nu poate fi antrenată nemijlocit la guvernare și la implementarea reformelor și modernizărilor. Un exemplu elocvent îl avem prin insuccesul antrenării societății civile la formarea unui Consiliu de reforme în domeniul justiției, randamentul acestuia fiind nul. Neantrenarea nemijlocită în procesul implementării reformelor o explicăm atât prin necesitatea experienței profesionale și a diversității culturale și juridice a membrilor societății civile, cât și a diversității politice de opinie.

4. Orice proces de reformă sau modernizare, care într-o finalitate este orientat spre o eficiență activitate a dreptului din partea autorităților publice, necesită a fi însoțit de o eficiență și adecvată mediatizare. Mediatizarea activităților de aplicare din partea activităților publice este un element necesar la etapa contemporană de dezvoltare a societății într-un regim democratic. Astfel, autoritățile publice implicate în procesele menționate urmează a acorda o atenție deosebită in-

formării proprii și obiective a societății referitor la etapele realizate și succesele sau insuccesele obținute. În caz contrar, nișa informațională în domeniu va fi ocupată de oponenții politici ori de persoane interesate în eșecul reformelor și modernizării.

5. Reformele și modernizările urmează a fi efectuate cu oameni integri. Un profesionist, de regulă, e integru. Realitatea juridică națională ne demonstrează că afecțiunile de integritate, în marea majoritate, au fost comise din lipsă de profesionalism sau prin manifestarea unui ”profesionalism stângaci”. O integritate afectată a persoanei antrenate în procesul de reforme pune la îndoială și chiar în pericol succesul realizării scopului propus. Este relevant de a evita extremitățile de interpretare. Altfel, nu este exclus că la un anumit moment să nu fie nici o persoană cu cerințe de integritate solicitate și profesionalism în domeniu.

Acestea, în opinie, sunt cerințele necesare pentru eficientizarea activității de aplicare a dreptului din partea autorităților publice. Concomitent, menționăm posibilitatea evidențierii și a altora, poate chiar total diferite de ale noastre, important este ca acestea să posedă o încadrare logică în scopul propus – eficientizarea activității de aplicare a normei juridice. Însă aprecierea unui sau altui număr de cerințe orientate spre eficientizarea activității de aplicare a dreptului din partea autorităților publice naționale nu este relevant. Cerințele în cauză reflectă acele realități de natură praxiologică ce caracterizează activitatea de aplicare a dreptului de către autoritățile publice naționale în aspect de eficiență.

Realitatea juridică națională urmează a fi completată în rezultatul studiului în domeniul menționat al activității de aplicare a dreptului, care, după cum ne convingem, ocupă un loc important în sistemul juridic național. Ignorarea activității de aplicare a dreptului și abordarea acesteia prin prisma eficienței reduce la minimum calitatea procesului de legiferare și a sistemului legislativ național. Drept urmare, perspectivele de realizare a unui regim politic democratic sunt minimalizate considerabil, favorizând un mediu de evoluție a corupției și regimurilor totalitare.

Concluzii. În cele din urmă, relevanța, în condițiile sistemului juridic național, al activității de aplicare a dreptului de către autoritățile publice, în scopul eficientizării lor, este anume esența oricărui proces de reformă ori modernizare. În scopul elaborării unui proces sistemic de reformă într-un anumit domeniu, de natură organizațională sau funcțională, apare necesitatea unui studiu profund al situației de fapt. Acesta ar permite identificarea factorilor negativi ce duc la ineficiența sau stagnarea eficienței activității de aplicare a dreptului. Anume în baza rezultatelor studiului în cauză și constatarea unei anumite situații pot fi elaborate etapizări, domenii, măsuri necesare pentru eficientizarea activității de aplicare a dreptului. Este posibilă o concluzie intermediară, cu referință la unele etape realizate în procesul de reformă, dar se necesită atât un proces de monitorizare a rezultatelor pozitive obținute, cât și transmiterea acestor monitorizări ulterioare anume conducerii autorităților publice vizate. Concluzionând cele

relatate, am putea preciza că, o monitorizare externă nu poate fi realizată în permanență, aceasta fiind o sarcină a autorităților publice și a societății civile. Respectiv, evidențiem relevanța deosebită în condițiile Republicii Moldova a organizațiilor non-guvernamentale anume în monitorizarea domeniilor reformate sau a etapelor de reforme în derulare. Valoarea acestor monitorizări va fi incontestabil sporită, dacă ar efectua rapoarte succinte în domeniu, însoțite cu propuneri concrete de viziune a reformei. Astfel, apare posibilitatea și perspectiva unui dialog dintre guvernare și mediul sociointelectual. Însuși procesul de reformă necesită a fi discutat cu actorii din domeniu. Nu poate fi realizată cu succes o reformă în prezența unei pasivități a subiecților supuși reformării. La baza acestui model de eficientizare a activității de aplicare a dreptului trebuie să stea redefinirea rolului, funcțiilor statului și serviciului public în cadrul reformelor administrative moderne. Rezultatul realizării noului tip de administrație publică trebuie să devină un stat eficient și renovat, condus exclusiv de către profesioniști în domeniul guvernării. Totodată, menționăm interesul practic și teoretic deosebit față de eficientizarea și ridicarea calității activității de aplicare manifestată din partea autorităților publice. Activitatea de aplicare a dreptului subiecților menționați ne caracterizează calitatea și eficiența statului în procesul de realizare a dreptului. Cu regret, activitatea autorităților publice în realitatea națională provoacă rezerve considerabile.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1
2. Legea cu privire la Procuratură nr. 3 din 25.02.20016. În: Monitorul Oficial, nr. 69-77/113 din 25.03.2016.
3. Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr. 947-XIII din 19.07.96. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 64/641 din 03.10.1996. Republicată: Monitorul Oficial, nr. 186-188/752, din 22.08.2003.
4. Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544-XIII din 20.07.95. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 59-60/664; Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.117-119/946.
5. Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor nr. 154 din 05.07.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 190-192 din 14.12.2012.
6. Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor nr. 178 din 25.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.238-246, din 15.08.2014. Data intrării în vigoare: 01.01.2015.
7. Legea privind aprobarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016 nr. 231 din 25.11.2011. În: Monitorul Oficial nr. 1-6. 06.01.2012.
8. Declarația de Independență a Republicii Moldova. Legea nr. 691-XII din 27.08.1991. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1991, nr 11-12/103.
9. Declarația cu privire la Suveranitate. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 148-XII, din 23 iunie 1990 În: Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului RSS Moldova, 1990, nr. 8.
10. Concepția reformei judiciare și de drept. Hotărârea Parlamentului nr. 152-XIII din 21.06.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 6/49 din 30.06.1994.
11. Decretul cu privire la puterea de stat. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 201-XII din 27.07.1990. În: Veștile Sovietului Su-

prem și ale Guvernului RSSM. Chișinău, 1990, nr.8.

12. Legea cu privire la Guvern, nr. 136, din 07.07.2017. În : Monitorul Oficial, nr. 252, din 19.07.2017.

DATE DESPRE AUTOR
Elena MANȚUC,
lector superior, UTM
mantucelena@yahoo.com
tel.068211944